

Nr 118.

Av herr **Bagge m. fl.**, om vissa anslag till försvars-
väsendet.

Mot bakgrunden av den alltmer hotande utvecklingen på det utrikespolitiska området inom olika delar av världen framstår det i denna tid såsom ett riksintresse, vilket bör tillgodoses framför alla andra, att rikets försvarsanstalter förlänas tillfredsställande styrka och duglighet. Endast om så blir fallet kunna vi våga hoppas på att hålla oss utanför eventuella konflikter och bevara handlingsfriheten för den svenska regeringen. Att för ändamålet erfordras genomgripande åtgärder till åstadkommandet av en förstärkt försvarsberedskap lär vi väl nu — sedan resultatet av försvarskommissionens arbete föreligger — icke behöva närmare motiveras. Icke heller torde behöva framhållas vikten av att dylika åtgärder snarast komma till stånd. Med allt större oro hava många medborgare i vårt land sett de svenska statsmakternas underlåtenhet att tillgodose riksförsvarets krav på det sätt, som världssituationen måste anses betinga. De kräva, att den militära beredskapen nu både snabbt och effektivt tillgodoses. Vi dela denna uppfattning om vad situationen måste anses fordra.

Då riksdagen detta år kommer att få till prövning upptaga förslag om en nyordning av krigsmakten, hava vi emellertid ansett oss böra dröja, tills proposition härom föreligger, med yrkanden, vilka kunna innebära rubbningar av försvarsordningens grunder eller mera vittgående förändringar inom densamma. Med hänsyn till att under nuvarande förhållanden en omedelbar förbättring av försvarsberedskapen synes oss ofrånkomlig, finna vi oss dock nödgade att i anslutning till föreliggande statsverksproposition påyrka åtgärder, vilka kunna vara ägnade att i möjligaste mån öka effektiviteten av de försvarsanstalter, som nu finnas. Förvittringen måste hejdas och organisationen hållas livskraftig. Genom härtill syftande åtgärder kan man också få till stånd ett påbörjande av den mera omfattande modernisering och förstärkning av krigsmakten, som försvarskommissionens förslag avser, och således dettas genomförande förberedas och underlättas.

Armén.

Med hänsyn till det ovan anförda tala otvivelaktigt starka skäl för att omedelbart söka få till stånd en förbättring av arméns kvalitet genom en ökning av den fast anställda kadern, främst av officerare och underofficerare. Försvarskommissionen understryker de för krigsorganisationens användbarhet ogynnsamma konsekvenserna av det sedan länge kända faktum, att tillgången å officerare och underofficerare på aktiv stat enligt nu gällande försvarsordning icke motsvarar vad för en ändamålsenlig krigsorganisation er-

fordras, om densamma skall kunna anses fylla nutida krav. Även för fredsutbildningens handhavande brister det mycket beträffande tillgången å fast anställda officerare och underofficerare, varom icke minst senast avgivna inspektionsrapporter tydligt vittna. Båda dessa omständigheter medverka till att minska truppförbandens duglighet och användbarhet i krig. En snar ändring härutinnan är sålunda högeligen önskvärd, men i detta sammanhang anse vi det emellertid på grunder, som ovan angivits, icke lämpligt att ifrågasätta organisatoriska förändringar.

Denna vår principiella inställning utgör icke något hinder för yrkande om att nu fullfölja den förra året påbörjade utökningen av reservstaten i enlighet med vad myndigheterna i detta avseende äskat.

De åtgärder till en omedelbar förbättring av arméns kvalitet, som i övrigt böra komma till stånd, måste sålunda i denna motion inriktas på att söka åstadkomma en effektivisering av utbildningsarbetet samt en modernisering och komplettering av beväpning och utrustning. Vi anse oss då böra erinra om, att 1925 års beslut beträffande materielanskaffning, främst sådan, som upptagits under rubriken »engångskostnader», icke blivit bragt i full verkställighet, i trots av att anskaffningsperioden utgår med innevarande budgetår. Icke heller hava övningar och utbildning på länge kunnat bedrivas i den omfattning och på det sätt, som nyssnämnda beslut avsåg. Anledningen härtill är — därom torde också böra erinras — den starka reducering av planerad medelstildelning, som vid senare års riksdagar kommit till stånd. Det har förutsatts, att sålunda inbesparade medel skulle anvisas, så snart det finansiella läget förbättrades, men ännu hava de icke blivit anvisade. En första angelägenhet måste nu vara att i av myndigheterna äskad omfattning bevilja ännu resterande årskvota av »engångskostnaderna». Man kan dock icke inskränka sig härtill. 1925 års beslut omfattade nämligen ej alla de behov av vapen m. m., som enligt senare undersökningar — och även enligt försvarskommissionens uppfattning — föreligga. I begränsad omfattning har dock en anskaffning även av sådan materiel påbörjats. Även den bör nu fullföljas enligt föreliggande planer.

Engångskostnader.

Ehuru den 10-årsperiod, varunder under rubriken »engångskostnader» upptagen materielanskaffning skulle äga rum, enligt vad ovan anförts, utgår med innevarande budgetår, återstå att bevilja för anskaffning av:

Artillerimateriel	kronor 4,156,739: 03
Ingenjörmateriel	» 141,000: —
Intendenturmateriel	» 136,000: —
Sjukvårdsmateriel	» 240,000: —.

Det hade givetvis varit önskvärt att redan för nästkommande budgetår ställa sålunda resterande årskvota av ifrågavarande medel för materielanskaffning till myndigheternas förfogande. Med hänsyn till att ett anvisande på en gång av hela den för artillerimateriel avsedda anslagsresten skulle föranleda extra kostnader, bör dock medelsanvisningen för denna anskaffning

begränsas i enlighet med kungl. arméförvaltningens förslag. För övriga ändamål böra ovanstående belopp nu beviljas.

Annan materielanskaffning.

Av i 1925 års planer icke ingående materielanskaffning framträder närmast behovet av viss artillerimateriel och av mobiliseringsammunition. Betydelsen av ett luftvärn till hemortens skyddande i form av markförsvar mot luftanfall framstår numera så klar, att någon motivering för påskyndad anskaffning av modern luftvärnsmateriel för detta ändamål icke behöver förebringas. Redan förra året anvisades också medel till påbörjande av sådan anskaffning för behovet å Gotland. Det föreligger nu alla skäl att, som regeringen föreslagit, fullfölja densamma. Men det föreligger minst lika starka skäl att påbörja tillverkningen av markstridsmedel mot luftanfall för fastlandets behov i enlighet med härför föreliggande planer. Medel för ändamålet böra alltså nu anvisas.

Motsvarande synpunkter göra sig gällande beträffande anskaffning av tunga kanoner och infanterikanoner för fälthärens behov. För detta ändamål anvisades år 1934 av medel till statsbeställningar för arbetslöshetens bekämpande 424,000 kronor respektive 407,000 kronor. Förra året beviljades för anskaffning av infanterikanoner ytterligare 407,000 kronor, och motsvarande belopp erfordras nu för den planerade anskaffningens slutförande. I statsverkspropositionen har för ändamålet upptagits endast 200,000 kronor. Anskaffningen av tunga kanoner har hittills begränsats till ett batteri, som anskaffats för de år 1934 beviljade medlen. Det närmaste behovet är emellertid en division om tre batterier. De återstående två batterierna beräknas draga en kostnad av 1,290,000 kronor, vilket belopp kan uppdelas på två budgetår med 645,000 kronor å vartdera. För ett planenligt fullföljande av den behövliga anskaffningen av infanterikanoner och 10.5 cm. kanoner böra erforderliga medel nu anvisas.

Icke mindre betydelsefullt är det, att möjligheter nu beredas för en mera omfattande anskaffning av mobiliseringsammunition, än vad i statsverkspropositionen förutsatts. Sistlidne riksdag anvisade för anskaffning av ammunition för granatkastare och av spränggranater för 7.5 fältartilleriet 100,000 respektive 150,000 kronor. De av arméförvaltningen då äskade beloppen utgjorde emellertid 1 respektive 2 miljoner kronor att fördelas på två år. Då det är en angelägenhet av största vikt, att behovet av mobiliseringsammunition snarast bliver tillgodosett, finna vi det ofrånkomligt ur krigsberedskaps-synpunkt att av arméförvaltningen föreslagen medelsanvisning nu beviljas. Ur samma synpunkt måste vi påyrka, att en fortsatt anskaffning av gasmasker kommer till stånd i enlighet med av myndigheterna uppgjorda planer. På grund härav bör för ändamålet upptagas åtminstone ett belopp av 400,000 kronor. Även behovet av signal- och kulsprutekärnor bör nu tillgodoses i enlighet med föreliggande äskanden.

Vad de egentliga materielunderhållsanslagen angår, måste framhållas, att betänkliga konsekvenser hava framträtt särskilt därigenom att munderings-

anslaget under en längre följd av år blivit alltför lågt beräknat. För innevarande budgetår har detsamma beräknats allenast till det belopp, som beräknades erforderligt för att nöjaktigt upprätthålla driften vid arméns lokala och centrala intendenturverkstäder samt för att bestrida kostnaderna för medgiven slitningsärsättning. Tillgången å munderingspersedlar har fördenskull nu nedgått i sådan grad, att redan inom den närmaste tiden föreligger allvarlig fara för att manskapets utrustande i fred med persedlar av nöjaktig beskaffenhet icke kan genomföras utan krigsreservens tillgripande. En anslagsförhöjning måste fördenskull nu komma till stånd för att det för krigsberedskapen oundgängligen erforderliga persedelbeståndet skall kunna upprätthållas. En höjning av anslaget är lika väl betingad för tillgodoseende av berättigade krav på manskapets utrustning i fred.

Övningsanslag m. m.

För att möjliggöra ett ändamålsenligt utnyttjande av den korta utbildningstiden och en tillfredställande skolning av den fast anställda personalen är det nödvändigt att å de anslag, som avses för vapen och ammunition, för undervisningsmateriel, undervisningsanstalter och utbildningskurser samt för truppförbandens övningar, medel i erforderlig utsträckning beviljas. Under föregående år vidtagna anslagsreduceringar på ifrågavarande områden hava visat sig medföra betydande olägenheter för personalens och truppförbandens utbildning. Till ett vittnesbörd härom må allenast erinras om, att vinterutbildningen vid truppförbanden måst i betänklig grad eftersättas, och att det vidtagits en minskning i tilldelning av ammunition för skjututbildningen vid truppförbanden, vilken beräknas motsvara i medeltal omkring 25, respektive 20 procent av normal tilldelning av handvapen- och kulspruteammunition, respektive artilleriammunition. Det är fördenskull nödvändigt att anslagen för utbildning och övningar samt vapen och ammunition nu upptages i riksstaten med belopp, som något så när motsvarar det verkliga behovet.

Landstorm och skytte.

I försvarskommissionen hava samtliga partiets representanter uttalat sitt erkännande av den frivilliga landstormsrörelsens betydelse och förordat en ökning av det för understöd av denna rörelse avsedda statsanslaget. Det synes vid sådant förhållande önskvärt, att det av försvarskommissionen förordade, ökade anslaget utgår redan under instundande budgetår. Beträffande anslag för den frivilliga skytterörelsens stödjande hänvisa vi till vad därom anföres i särskild motion (nr 23).

Marinen.

Vad som främst brister i upprätthållandet av sjöförsvarets styrka och effektivitet är att söka på krigsberedskapens och övningarnas område samt i fråga om underhåll och nyanskaffning av fartyg och teknisk materiel.

Sålunda ha under följd av år anslagen till *flottans krigsberedskap och övningar* hållits betydligt lägre än de beräknade (4.46 miljoner) vilket medfört, att antalet för övningar och krigsberedskap rustade fartyg minskats från,

sommartid 42 stycken 1926 till 24 stycken 1936. Att denna nedgång i rustningar av fartyg och i anslagen till övningar betyder en betänklig minskning av personalens duglighet och yrkeskunnighet har av de ansvariga myndigheterna vid upprepade tillfällen påpekats. Tillräckligt omfattande övningar under gång med höga farter ha icke kunnat bedrivas, övningsskjutningarna med artilleripjäser måst inskränkas, krigsövningar med rustning av extra fartyg för personalens övande och materielens prövning icke i nödvändig omfattning kunnat utföras. Särskilt synes det nödvändigt att i dessa, utrikespolitiskt sett, ovissa tider höja anslaget till flottans krigsberedskap och övningar så att helst flera fartyg kunna hållas rustade och i varje fall besättningarna bättre övade.

Kustartilleriets utbildningsresultat, särskilt i skjutning med artilleripjäser — där minskningarna i anslagen främst göra sig kännbara — ha blivit lidande genom ett under flera år för knappt utmätt övningsanslag. Detta ligger nu under det minimum, som den nuvarande organisationens krigsutbildning och effektivitet måste anses fordra och bör även det, delvis av nyss anförda skäl, höjas.

Anslaget till *underhåll av flottans fartyg och byggnader*, som budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 utgått med 6.5 miljoner kronor och budgetåren 1929/1930 – 1932/1933 med 5.9 miljoner kronor har under budgetåren 1933/1934 – 1935/1936 upptagits endast till 5.3 miljoner kronor.

Marinförvaltningen framhåller härom i sin underdåniga skrivelse av den 29 augusti 1935 angående reglering av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel »att de på grund av anslagsminskningen förorsakade inskränkningarna i underhållsarbetet kunna få de allvarsammaste följder icke endast vid krigsfara utan även vid fredstjänstgöringen». Och ämbetsverket fortsätter: »Dessa olägenheter bliva ännu kännbarare, då erforderliga medel för nybyggnader saknas och med hänsyn till flottans fåtaliga fartygsbestånd de gamla fartygen därför måste kunna klargöras utan dröjsmål. Denna materiel måste härför underkastas omsorgsfulla och dyrbara inspektioner och undersökningar med åtföljande reparationer. Ett tillfälligt uppskov med sådan inspektion kan möjligen i vissa fall göras, men fortsatta uppskov äro ej försvarbara, i synnerhet då det gäller äldre materiel, som fortfarande skall användas.»

Då ämbetsverket med avsevärda och i och för sig ur krigsberedskapssynpunkt betänkliga nedpressningar av de behövliga anslagen — pansarkryssaren *Fylgia*, en jagare och ett antal vedettbåtar kunna exempelvis icke, enligt ämbetsverkets skrivelse, avses för freds- eller krigsbruk förrän arbeten, vilka taga flera månader, men för vilka medel nu icke anses kunna äskas, utförts — kommit till en behovssumma av 6.5 miljoner kronor, måste det anses nödvändigt att anslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader höjes till detta belopp från det i statsverkspropositionen till 5.72 miljoner kronor upptagna.

Den måhända främsta värdemätaren i fråga om livskraften hos och vidmakthållandet av en örlogsflottas avsedda styrka är det anslag som årligen

utgår för fartygsmaterielens förnyelse. I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov har marinförvaltningen gjort framställning om anvisande, under titeln *flottans ersättningsbyggnad*, av dels 6.8 miljoner kronor för påbörjandet av ett pansarskepp, dels 5 miljoner kronor för påbörjandet av två undervattensbåtar typ A, dels slutligen 3.84 miljoner kronor för slutförande av arbetena å en jagare och fyra vedettbåtar. Med ett beviljande av dessa medel skulle 1927 års flottprogram föras in i sitt sista ehuru försenade skede.

Nu är i statsverkspropositionen upptaget 3.84 miljoner kronor för slutförande av pågående byggen samt 1.76 miljoner kronor för påbörjande av två undervattensbåtar, eller sammanlagt 5.6 miljoner kronor.

Vi anse oss icke nu böra taga upp frågan om fullföljandet av 1927 års flottprogram även i fråga om pansarskeppet utan avvakta härutinnan det förslag till ny försvarsordning som enligt utdrag av protokoll över försvarsärenden den 3 januari 1936 kan vara att förvänta. Vi vilja emellertid beträffande flottans ersättningsbyggnad i övrigt framhålla följande.

Enligt 1927 års flottplan liksom även enligt försvarskommissionens förslag och jämväl enligt de reservanter i försvarskommissionen, vilka framlagt positiva förslag, bör kustflottan bestå av bland annat 8 jagare, d. v. s. två divisioner, vardera om fyra. F. n. finnes en fulltalig division, Ehrensköld, Nordenskjöld, Klas Horn och Klas Ugglå samt två av den andra divisionen, nämligen Göteborg och Stockholm, vilka under årets lopp bliva färdigställda. Förutom dessa sex moderna jagare beräknas ännu under två år de två år gamla, långsammare och svagare jagarna Wrangel och Wachtmeister kunna ingå i kustflottan så att antalet på detta sätt kommer att vara 8 stycken till och med år 1938, då de två sistnämnda måste överföras till lokalstyrka. Nu tar färdigställandet av en jagare tre år, varför även om under budgetåret 1936/1937 ersättare för de båda 1938 överåriga Wrangel och Wachtmeister sätts på stapel, det ändock blir en lucka på ett år i det såsom nödvändigt ansedda jagarbeståndet i kustflottan. Skulle ingenting nu åtgöras i denna fråga, inträder en ännu längre svaghetsperiod efter 1938. Det är visserligen sant, att vissa förslag upptaga en mindre och svagare jagartyp än den nuvarande för det framtida fartygsbeståndet, men det synes oss oriktigt och mindre välbetänt att icke komplettera de nu utprövade och av all sakkunskap såsom ypperliga betecknade sex jagarna med de två, som behövas för att tillföra vår flotta tvenne homogena divisioner av detta fartygsslag.

Vi anse därför att anslaget till flottans ersättningsbyggnad för budgetåret 1936/1937 bör upptaga medel till påbörjandet av tvenne jagare av Göteborgstyp och hava därför beräknat 4.6 miljoner kronor ($2 \times 6.9 : 3$).

Vi vilja än en gång framhålla, att ersättningsbyggnaden, tillförandet av frisk kraft i form av moderna fartyg till flottan, är den egentliga värde-mätaren i fråga om sjöstridskrafternas styrka och anse den här föreslagna åtgärden vara den mest ändamålsenliga för att i det nuvarande läget effektivisera det genom omständigheternas makt under en följd av år försvagade fartygsbeståndet.

Marinförvaltningen har i sin underdåniga skrivelse den 29 augusti 1935 angående reglering av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel hemställt, att för *modernisering av pansarskeppet Gustaf V* måtte anvisas ett visst belopp. Ämbetsverket har även i sitt yttrande över försvarskommissionens betänkande framhållit nödvändigheten av pansarskeppens modernisering i olika hänseenden.

Då med denna fråga sammanhånga omständigheter av teknisk art, vilka från vår sida icke kunnat göras till föremål för närmare omprövning, framlägga vi icke i detta sammanhang något förslag.

Marinförvaltningen har hemställt, att för anskaffning av *luftvärnsmateriel för kustfästningarna* enligt framlagd plan måtte för nästkommande budgetår anvisas ett belopp av 400,000 kronor.

I propositionen föreslås för detta ändamål en summa, som med hänsyn till denna materiels nödvändighet och behovet av att påskynda anskaffningen måste anses otillräcklig.

Flygvapnet.

Den 1925 förutsatta utvecklingen av flygvapnet har, som bekant vad materielanskaffningen angår, ännu icke kommit till stånd. Den nu efter övergångstidens slut förefintliga tillgången å krigsflygplan uppgår till endast en bråkdel av vad 1925 års plan avsåg. Särskilt framträdande är bristen å bombmaskiner. Ett avhjälpande av denna brist synes icke längre böra uppskjutas. Ehuru i åtskilliga andra avseenden ett bättre tillgodoseende av flygvapnets medelsbehov, än vad statsverkspropositionen avser, vore högeligen befogat, inskränka vi oss för det närvarande till att yrka beviljande av 5,161,600 kronor för anskaffning av bomb-, torped- och fjärrspaningsflygplan. Genom ett bifall härtill skulle också en snabbare övergång till den framtida utvidgning av flygvapnet, om vars nödvändighet vi äro övertygade, möjliggöras.

På grund av vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta:

A. Beträffande armén:

1. Personalstater:

att förslagsanslaget för arméns reservstater ökas med 75,700 kronor till 724,650 kronor.

2. Anskaffning och underhåll av materiel:

att reservationsanslagen till bestridande av engångskostnader ökas med:

för anskaffning av intendenturmateriel med 102,000 kronor till 136,000 kronor;

för anskaffning av sjuk- och veterinärvårdsmateriel med 180,000 kronor till 240,000 kronor;

för anskaffning av artillerimateriel med 1,400,000 kronor till 2,400,000 kronor;

för anskaffning av ingenjörsmateriel med 66,000 kronor till 141,000 kronor;

att följande reservationsanslag ökas:

för anskaffning av gasmasker med 230,000 kronor till 400,000 kronor;

för anskaffning av spränggranater med 825,000 kronor till 925,000 kronor;

för anskaffning av infanterikanoner med 208,000 kronor till 408,000 kronor;

för anskaffning av 10.5 cm. kanoner med 570,000 kronor till 645,000 kronor;

till munderingsutrustning med 442,000 kronor till 4,442,000 kronor;

till vapen och ammunition med 302,200 kronor till 4,902,200 kronor;

att följande reservationsanslag uppföras:

för anskaffning av ammunition för granatkastare med 450,000 kronor;

för anskaffning av viss luftvärnsmateriel för fastlandets behov med 1,220,000 kronor;

för anskaffning av kulsprute- och signalkärror med 300,000 kronor.

3. Utbildning och övningar m. m.

att följande reservationsanslag ökas:

till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser med 105,000 kronor till 990,000 kronor;

till truppförbandens övningar med 166,000 kronor — därav 106,000 kronor för vinterövningar och 60,000 kronor för landstormens utbildning — till 1,766,000 kronor.

B. Beträffande marinen:

att reservationsanslaget till *flottans krigsberedskap och övningar* för budgetåret 1936/1937 ökas med 300,000 kronor från 4.1 till 4.4 miljoner kronor;

att reservationsanslaget till *kustartilleriets krigsberedskap och övningar* ökas med 50,000 kronor från 500,000 kronor till 550,000 kronor;

att reservationsanslaget till *underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.* ökas med 780,000 kronor från 5.72 till 6.5 miljoner kronor;

att reservationsanslaget till *flottans ersättningsbyggnad* ökas med 4,600,000 kronor från 5.6 till 10.2 miljoner kronor;

att reservationsanslaget till *anskaffning av luftvärnsmateriel för kustfästningarna* ökas med 360,000 kronor från 40,000 till 400,000 kronor.

C. Beträffande flygvapnet:

att reservationsanslaget till bestridande av engångskostnader för anskaffning av flygmateriel ökas med 5,161,000 kronor till 7,761,000 kronor.

Stockholm den 22 januari 1936.

Gösta Bagge.

Fritiof Gustafson.

Joh. Nilsson
i Kristianstad.

J. B. Johansson.

M. Svensson.

Axel Nylander.

Gustaf Velandér.

Th. Borell.